

історії та на зверненні сьогодення до минулого задля моделювання шляхів розвитку майбутнього суспільства. Простіше кажучи, замість знівельованих ідолів суспільству необхідні нові ідеали та способи ескалації співзвучні з вимогами часу. І. Неупокоева з цього приводу зазначає, що літературні процеси не локалізуються тільки в межах певної епохи, регіону або певної художньої сфери, а проходять (історично трансформуючись) через величезні масиви історичного часу, діючи на всьому «просторі» всесвітньої літератури. Таким процесом є взаємозв'язок і взаємодія літератур, яка виражається в особливостях функціонування традиційних образів, сюжетів і мотивів. Системний підхід до розгляду вищезазначеного процесу є одним із найважливіших завдань вивчення всесвітньої літератури.

Подальше вивчення окремих національних літератур, так як і історії всесвітньої літератури неможливе без поглибленого вивчення взаємозв'язків між літературами – ролі цих зв'язків в розвитку сучасної літератури та їх значення для світової літератури.

Зорій Н.І.

ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА В УМОВАХ КРИЗИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кафедра психології та соціології

Вищий державний навчальний заклад України

«Буковинський державний медичний університет»

Проблеми, пов'язані з відсутністю виховання сучасної молоді, визначають серйозну науково-пошукову роботу в галузі філософії освіти, психології та педагогіки з метою вироблення наукових підходів до виховання сучасної студентської молоді. В педагогіці виокремлюють категорії навчання та виховання щодо об'єктивного тлумачення їхньої сутності, що теж є однією з проблем, коли відбувається їхній неприродний поділ в педагогічній практиці відповідно до застосування форм, методів, засобів тощо. В психології активно культивується поняття соціалізації як цілеспрямований вплив на особистість, цим самим ототожнюючи його з процесом виховання у вищій школі. Ці обставини призвели до відсутності виховання у системі вищих навчальних закладів або до його формалізації із включенням заходів, що передбачають формування певних ціннісних орієнтацій, процес формування яких мав би завершитися в школі, натомість у вищій школі закопомірним є шлях набуття умінь і навичок дорослого і в тому числі професійного життя.

Спонтанний вплив середовища, потік неконтрольованої інформації через інтернет та засоби масової інформації стали основними чинниками соціалізації. Вплив спонтанних факторів середовища (псевдокультура, неформальне спілкування тощо) є значно більшим, ніж виховна система вищої освіти.

Ідеологічна функція виховання радянської доби не зникла в системі освіти, а продовжує існувати у формі патетики, псевдопатріотизму, моралізації тощо. В нашій суспільній свідомості має відбутися акт деміфологізації державності, адже суспільно-психологічна реальність є новою, трансформація суспільства із тоталітарного і посттоталітарного в демократичне має відбуватися за умов суспільної згоди, а не конфронтації, яка принесла глибокий соціальний та національний конфлікт.

Те, що в українському суспільстві національне виховання в черговий раз стало об'єктом декларування загальнолюдських ідей – в кращому випадку, в гіршому – нав'язування ідеології певної політичної партії є очевидним фактом.

Все, зрештою, звелось до популяризації всього «українського» – від мови до предметів вжитку, якщо би мова йшла про збереження культури національних меншин, то можливо дана стратегія і була б прийнятною, але парадокс в тому, що набувши державної незалежності, ми і надалі відчуваємо себе як народ, який проживає на території іншої держави, з комплексом меншовартості. Отже, все звелось до пропагування та вивчення етнокультурного, що домінує на території України і таким чином, абсолютно закопомірним є процес відчуження людей інших національностей від такого виховання, адже результат системи впливу національного виховання не зачіпає інтересів всіх громадян України.

Відсутність полікультурного виховання визначило ще одну психолого-педагогічну проблему в даному контексті є небезпека тлумачення української культури з точки зору етнокультури, що може привести до розвитку української культури в провінційних межах та розчленування світу культури на окремі етнічні картини. У зв'язку з цим в суспільстві з'являється недовіра, підозра, зневага до представників інших національностей, що супроводжується комплексом «оборонної» свідомості, намаганням захищати національну культуру, національні ідеали тощо. І навпаки: якщо відсутній національний чинник – суспільство виступає як досягнення певних цілей, як задоволення потреб, тобто формується споживацьке ставлення до життя. Нині ми спостерігаємо етап героїзації людей, які віддали своє життя за незалежність України, як носіїв національної ідеї і які формують благородний ідеал, образ справжнього чоловіка-воїна, борця, як ідеалу честі і доблесті.

Американські психологи прийшли до висновку, що етноцентризм в багатьох випадках співвідноситься з антидемократизмом, а відсутність виховання викликає в молодій людині вороже ставлення до світу та пошуку «образа ворога».

Подвійні стандарти, подвійна мораль, слова, якими часто характеризують українське суспільство з початку незалежності – саме це стало першопричиною протестів українського студентства. Освітні реформи, виховання майбутнього покоління залишається декларациєю і підставою для нових соціальних потресів.

Сучасна ситуація в психології характеризується переходом до нової ідеології, основною ідеєю якої є унікальність та неповторність життєвого шляху кожної особистості. Щодня і щомиті кожна людина розв'язує дилему багатоваріативності її розвитку і вибір напрямку пов'язаний з неймовірною кількістю можливостей.

Завдання вищого навчального закладу як інституту соціалізації полягає не тільки у відтворенні зразків певної професійної культури, а й у плеканні фахівців певного рівня, спроможних до самоосвіти та саморозвитку. Завдання виховання у вищій школі: формування власної позиції та відношення до соціальної реальності, створення ситуації демократичного вибору на основі існуючої нормативно-ціннісної системи та формування власної системи цінностей. Набуття соціального досвіду в процесі навчання у вищій школі, особливо в період соціальної нестабільності потребує рекомендацій щодо формування правових та політичних установок та етнічної соціалізації. Студентське життя передбачає проходження етапу дорослості, що характеризується засвоєнням соціального досвіду у співставленні з минулим, з реальністю, з нормами та цінностями інших людей та груп. Саме в цьому віці життя насичується яскравою гамою емоцій, формуються високі моральні почуття, актуальним є формування умінь і навичок майбутньої професійної діяльності.

Любіна Л. А.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ ЖИТТЄВОЇ КРИЗИ ОСОБИСТОСТІ

Кафедра психології та філософії

Вищий державний навчальний заклад України

«Буковинський державний медичний університет»

Нова соціальна ситуація в нашій країні, що пов'язана з ускладненням та загостренням соціальних конфліктів, зниженням рівня соціально-економічного благополуччя та загального рівня життя, втратою звичних стереотипних цінностей та установок, викликала масове збільшення емоційної напруги, яка виявляється в зростанні рівня загальної тривожності, масовій появі таких переживань, як самотність, відчуженість, відсутність сенсу життя, невпевненість, страх за майбутнє та багато іншого. У зв'язку із цим велика кількість дослідників різних наук все частіше виявляють інтерес до питань якості життя людини, особливостей її особистісного становлення в кризових періодах її життя.

Метою нашої роботи було здійснити теоретичний аналіз проблеми життєвої кризи особистості, її ролі та значення для людини, вікових особливостей протікання криз в процесі життєвого шляху особистості, що представлена в сучасній науковій та науково-методичній літературі.

Незаперечною цінністю для нашої роботи стали дослідження життєвих криз особистості таких зарубіжних та українських вчених, як А. Робертса, М. Рудда, Е. Еріксона, Л. Ліндемана, Г. Сельє, Л. Анциферової, Л. Божович, Л. Виготського, Ф. Василюка, Т. Драгунової, Д. Ельконіна, Е. Носенко, Г. Пучкової, К. Поливанової, Т. Шевеленкової та ін. Вивчення питань особливостей виникнення, протікання та подолання життєвих труднощів та розвитку особистості в різних аспектах представлені у працях таких відомих науковців, як Б. Ананьєв, М. Аргайл, Ф. Василюк, А. Маслоу, Г. Пучкова, К. Роджерс, С. Рубінштейн, Т. Титаренко, П. Фесенко. Більшість з них підтверджують значну ступінь впливу травматичних подій на подальший сценарій життя людини, її психічне та фізичне благополуччя. Вікові особливості протікання кризових періодів особистості ретельно описані в фундаментальних працях Л. Анциферової, Б. Ананьєва, Л. Божович, Б. Братуся, Л. Виготського, Т. Драгунової, Е. Еріксона, Д. Ельконіна, О. Леонтєва, К. Поливанової, В. Слободчикова та ін.

Існують різні погляди щодо самої природи виникнення і перебігу життєвої кризи. Одні вчені вважають, що життєва криза виникає як емоційна реакція людини на загрозову ситуацію, коли виникають суттєві перешкоди у процесі досягнення життєво важливих цілей, котрі неможливо подолати звичним способом (Л. Ліндeman, М. Каплан). Кризи як травматичні події є «вузловими моментами життєвого шляху» особистості (С. Рубінштейн), які впливають на майбутнє життя людини та визначають її здоров'я. Криза як ситуація емоційного та розумового стресу (Г. Олпорт), яка вимагає значної зміни уявлень про світ та про себе за короткий проміжок часу, що зазвичай призводить до значних змін в структурі особистості. Відповідно особистість, яка знаходиться в кризі, не може залишатись такою як була; їй не вдається осмислити свій актуальний психотравмуючий досвід, оперуючи звичними, шаблонними категоріями або використовувати прості звичні моделі поведінки (Г. Олпорт). Криза як момент вибору з декількох можливих альтернатив (регресивного або прогресивного рішення) (В. Козлов).

На думку більшості вчених (Л. Божович, Л. Виготський, Ф. Василюк, Т. Драгунова, Д. Ельконін, О. Леонтєв, К. Поливанова, Т. Титаренко та ін.) криза може виникати навіть тих в умовах, які зовні виглядають достатньо мирними. Проте існують ситуації, які є кризовими для всіх або більшості людей: стресові події (травми, катастрофи, війни, втрата близьких та ін.); ситуації, що провокують різноманітні види кризових реакцій (гостра реакція на стрес, посттравматичний стресовий розлад, шокова травма); входження в певний віковий період (вікові кризи); входження на новий етап особистісної трансформації (екзистенціальні кризи).

В науковій та навчально-методичній літературі визначають наступні ознаки сутності природи особистісних криз: 1) криза – це, перш за все, порушення внутрішньої рівноваги (психічної, душевної, емоційної) або гомеостазу людини, яке виникає в результаті середовищних впливів; 2) будь-яка криза є вирішальним фактором в розвитку особистості; 3) криза не виникає сама по собі, вона є наслідком суб'єктивного чуттєвого сприйняття різного роду соціальних, природних і економічних впливів або ситуацій,